

Александар Лаковић

ПУТОВАЊА КРОЗ ПРОСТОР И СЕБЕ

Борис Лазић, *Облици лудила и исцељења*,
Народна библиотека „Стефан Првовенчани”, Краљево, 2021.

Први читаочев утисак, када је у питању најновија књига стихова – *Облици лудила и исцељења* песника Бориса Лазића, тиче се, пре свега, песничког поступка. Наиме, очигледна је завидна склоност наративног исказа који поседује моћ да се песме, иако дуге три до четири странице, поједине чак и до шест страница у књизи, испевају у једном даху, у једном налету. Песник то сликовито објашњава још у прологу „Сам почетак певања” („и стих, излије се, из ума / Прелије у песан / Сам почетак певања / Док ходаш кроз град...”). Песников узлет не ометају и не прекидају ни учестала и неочекивана разнолика ерудитска појавност, којима књига заиста обилује. Штавише, на тај начин, само усложњавају семантичку раван песме и књиге. Не ремете песников дискурс ни његова честа путовања, нарочито она већинска путовања кроз просторе и делове свог бића.

Као што асоцира и сам наслов Лазићеве књиге *Облици лудила и исцељења*, тако и њени завршни стихови у епилогу *Ница* („Имам сад читаву зиму да пред собом / Ничим неометан / Посматрам море // Посматрам себе”) недвосмислено говоре о садржајним стожерима читаве књиге. А то су, пре свега – упознавање себе, питање своје идентитетске двојности („Ко ме то уходи / Кога ли уходом сам / А да то ни он/а ни ја / Не знамо / Ко ме то прати у стопу / Ко мојим дише дахом / Чијим ли се мирисом / И сам опијам” – песма „Диптих”), као и узајамна могућа измењивост појединца под утицајем окружења („човек се мења брже од крајолика / А крајолик даје печат / Његовом бићу и гласу // Ретко који доспева до себе” – песма „Лета (чијијајући Лава Нико-

лајевиха”)). Стихови Бориса Лазића укључују и узалудне или не, тачније привремене покушаје одклона од овог нашег – овде и данас, који су нам досуђени мимо наше воље („А неко, да био би што јест, овамо више / И не долеће” – иста песма). На овај начин, песник и нас, и себе пита да ли је уопште могуће сачувати себе, оног изворног себе, од онога што видимо око себе и са чиме се не можемо сложити ни данас, а ни убудуће, надамо се. Заправо, да ли је то могуће, а са друге стране, и да ли је то нужно. Зато нам се намеће још једно питање, а које гласи да ли је и то изворно ја, као и изворно искуство, кроз векове и наслеђе формирано са или без утицаја тадашњег временског и просторног печата.

Стихом: „Не! Не: туђина, за мене је –”, у песми „Два сусрета”, песник наслућује садржај књиге пред нама. Наиме, у сва четири циклуса књиге доминирају песникова путовања и боравци ван свог станишта, као и редован годишњи повратак у празавичај (читај – отаџбину: „...ми живимо далеко од ње и гинемо другачије” – песма „Чежња за архипелазима”). Ту су и путовања кроз литературу и ерудицију, која се не могу одвојити од ових просторних и временских путештвија.

Дакле, Лазићева учестала путовања, доврхуњена асоцијацијама и са видним ослонцем на ерудицију, су заиста импресивна. И својим богатством и промишљањима, пре свега, светских књижевника. Од дестинација ту су Париз (песниково станиште), Монте Карло, Ница, Прованса, Марсељ, Лондон, Рим, Венеција, Женева, али и Гардош, Београд, Посавина, Шајкаши... А од „књижевних богова” се, као актери песама, појављују Хомер, Гилгамеш, Аполинер, Чеслав Милош, Куци, Милорад Павић, Милтон, Ајги, Борхес, Рилке, Црњански, Албахари, (и не само они), као и бројни теолози, месије, антички мудраци, светски сликари и музичари. Сви они имају посебан значај у суштини тумачења Лазићевих стихова, не само да су песникови и наши корективи, већ њихово присуство додатно појашњава и досмишљава, све оно виђено, доживљено и замишљано, и то на метатекстуалан начин.

„Живот у туђини”, како каже песник Борис Лазић, обично је тежак, суморан, пун језе и студи, преиспитивања и несигурности, отуђења и повлачења у себе, упркос томе шта туђина реално нуди и може понудити, а што сведочи песма „Роја” („У недостатку дружења / Са вољеним људима / (Таквих сам жељан))”. Отуда оправдање за песникову путовања, ван себе – на путу до себе („Годило ми је што сам опет, макар и на кратко, / Макар то било у туђем свету, / Био међу својима.” – песма „Северни триптих”).

Нужно је приликом путовања са песником учавати и карактеристике крајолика којима се крећеш, колико год оне биле обичне, зачудне или надреалне. Императивно упоређивање са завичајем и оним виђеним, као и упознавање са новим срединама, исто је што и упознавање

са собом. Песниково упутство, у сагласју са Борхесом, предлаже да се путник (читај – песник) треба „препуштати још више својим противречностима, / (Својој недоречености)”, не би ли „своју коначност схватио као јемац / За безгранично поигравање могућностима / Датих накратко” (песма „По Борхесу”).

На једној страни Лазићевих промишљања поводом стварања и путовања, очито да је његов мото – „Стихови су искуства, каже Рилке” (песма „Реткост”), док је на другом полу песниково очекивање: „Песма ништа не објашњава / Та потреба за песмом / Остварује се и кроз читање / Често буде успелије” (песма „*”). У дослуху са овом безименом песмом су и стихови песме „L`ame Slave”, који нам откривају посебност и повременост психофизичког стања песничког бића, као и заједничкост циљне групе читалаца и песника: „Тихи је пој / И тихо њишу се кандила / А најтише / У души оног, који је без спокоја”. Песник, имам право да претпоставим, верује управо у такву судбину стиха и поетике и њихово даље трајање кроз доживљаје читалачке публике.

Међутим, песник ниједног тренутка, не заборавља да постоје и други примери песничких богаза. На пример, „Неком је стало до песме / Неко од себе ствара поему / А да тога није у потпуности свестан” (песма „Grunge, диптих”) или у песми „Захвалност (Читајући цветник Агатиха Схоластика)”: „...један једини врајји стих тих Класика / Успева да те држи и помера / Брани и храни / Више него сабрана дела последњег помодног / Феномена”. Отуда и песникова песма-манифест-упутство-аманет „По мени” и поводом поезије уопште, као и поводом бескрајних путовања кроз просторе, а нарочито кроз себе:

Део себе остави у песму
(Можеш то да радиш део по део
Стих по стих)
Али своју срж
Срж себе понеси у шуму
У планину
У забит

Однеси је одеш ли у неповрат
На тај ћеш начин да промашиш
Антологијску песму
Али ћеш да постигнеш
Суштину.

Ту је и стваралачки процеп између облика лудила и исцељења.